

PROJECTES I – II
PROGRAMA 2019 - 2020

PROJECTES I – II (M)

Grau d'Arquitectura

2º curs, Pla 2014

Programa de curs 2019-2020

Professors:

Clara de Sola - Morales

Mamen Domingo

Karin Hofert

Eva Jiménez

Pep Lafont [R]

Miquel Mariné

Francesc Planas 1Q / Estel Ortega 2Q

Monica Tàrrega

Becari docència: Joan Graell

Índex

ANTECEDENTS	7
Les dues vessants del projecte.	8
Materialitat, construcció	8
OBJECTIUS GENERALS DEL CURS	10
Objectius específics	10
CONSIDERACIONS GENERALS	12
Lliuraments	12
De la documentació	12
Avaluació	13
Presència i participació dels estudiants	13
Formació de grups	13
Aules	14
Horaris	14
Metodologia i normes	14
CALENDARI	17
1Q	19
Introducció	21
Del lloc	21
Exercicis 1Q	27
Valoració del patrimoni	27
Exercici 1	29
Assumptes relacionats amb l'Ex. 1	43
Exercici 2	45
Assumptes relacionats amb l'Ex. 2	63
2Q	65
Introducció	67
Exercici 1	69
SELECCIÓ TEXTS / ARTICLES	75
<i>T.S. Eliot</i> : La tradición y el talento individual	79
<i>Jorn Utzon</i> : La esencia de la arquitectura	79
<i>Juan Antonio Cortés</i> : La caja y el parasol	79

1.- ANTECEDENTS

En tant no es modifiquin els continguts del Pla d'estudis vigent i la reorganització general dels cursos de Projectes de l'ETSAB, les nocions de lloc i construcció regiran els objectius generals del curs segons el text de Carles Martí (2006)

..... SEGUNDO CURSO

El segundo curso se basa en dos nociones(*) primordiales: *construcción y lugar*.

El proyecto arquitectónico es un documento cuya principal misión es hacer posible la construcción material de lo que en él se representa. Por tanto, es un documento técnico. Sus objetivos son, entre otros, la precisión de las medidas y la solidez del conjunto. Al mismo tiempo, todo proyecto lo es de un sitio específico y debe poder extraer de él sus más significativas particularidades.

***Construir* significa reunir coordinadamente una serie de *elementos materiales* estableciendo entre ellos determinadas *relaciones*.**

La construcción define las reglas sintácticas de la arquitectura. Desde ese punto de vista construir equivale a componer, es decir, a poner juntos de un modo concertado los elementos de la arquitectura adoptando el valor de la materialidad como verificación decisiva del proyecto.

Todo *lugar* es un ámbito acotado y dotado de identidad. El proyecto debe interpretar el lugar y poner de manifiesto sus cualidades específicas.

No hay que confundir el concepto de *lugar* con el de *contexto*. Todo lugar es un espacio dotado de memoria en el que se depositan los estratos materiales en el curso del tiempo.

El objetivo es revelar, a través del proyecto, la potencialidad del sitio en que se opera.

La arquitectura no es el fruto de la *invención individual* sino el resultado de un proceso de *transformación* de un material preexistente.

En el proyecto siempre partimos de un material preexistente de cuya manipulación surge la nueva forma. *Transformar* significa pasar de una forma a otra. A su vez, el lugar introduce la dimensión temporal de la arquitectura.

Las asignaturas más adecuadas para complementar los contenidos docentes de segundo curso son: *construcción*, *historia* (de la arquitectura), *estructuras* (estudio conceptual de las principales formas estructurales) y *dibujo*.

El 1r curs de projectes (Bases per al Projecte) considerat com a introducció al projecte arquitectònic té per objectiu general comprendre les relacions fonamentals entre objectes i subjectes, entre l'entorn físic i les persones que l'habiten.

El curs té com a noció principal el tema de l'habitabilitat. Forma i Espai esdevenen els instruments bàsics d'aquest curs que sumats als del lloc i construcció ja enunciats per a 2n curs doten a l'estudiant de les nocions bàsiques i l'instrumental corresponen per afrontar el fet projectual amb un mínim de coneixements i responsabilitat.

Així, els dos primers cursos de la carrera clouen amb aquestes quatre nocions que tot projecte ha de contemplar per a afrontar els cursos següents on la temàtica és la que predomina: habitatge i ciutat a tercer curs seguit d'edificis i llocs públics a 4t curs per donar pas als tallers temàtics de 5è curs on el tema vinculat amb altres disciplines específiques de la carrera emfatitzen el projecte arquitectònic.

L'alumne que avui entra en el primer cicle ha canviat de manera fonamental en relació, posem per cas, a l'estudiant d'ara fa 7 anys. Solament cal observar en aquests darrers anys com ha anat baixant la nota de tall fins a situar-se al voltant del 5 i, en alguns casos, es detecta que els alumnes que cursen 1r curs ho fan en 2a o fins i tot en 3a opció de preferència en relació al seu interès principal.

Tot i que segons informes estadístiques recents posen de manifest que no hi ha cap mena de correlació entre nota de tall i nota de projectes sí que aquella afecta de manera substancial al percentatge d'abandonament dels estudis.

Aquests fets afecten, de forma general, als estudis i les capacitats desitjables dels estudiants per emprendre'ls tots mostrant la manca de coneixements que els alumnes d'aquest cicle mostren d'una banda o la incorrecta estructuració que d'ells en tenen de l'altra. Aquesta situació té una forta rellevància en el fet projectual arquitectònic mes, encara, si aquest l'entenem no solament com a producció d'arquitectura sinó com una de les maneres de conèixer-la.

Aquesta realitat caldrà tenir-la present en aquests primers anys de carrera per tal de dissenyar els primers cursos amb criteris pedagògics i formatius que condueixin a dos fins: el de donar instruments i mecanismes projectuals d'una part tot assegurant la permanència de l'estudiant en aquests primers cursos de l'altra.

Donar instruments i mecanismes projectuals vol dir, també, quina arquitectura i quins valors que en ella s'hi dipositen es pensa que s'ha d'ensenyar.

A l'escola, hi ha hagut dos enfocaments sobre aquest tema que encara avui hi són fàcilment detectables. El que entén que el projecte d'arquitectura es basa en una reflexió continua entre tots els factors que en ella intervenen amb vocació de síntesi entre tots ells i els que el consideren com un conjunt de lleis que sostenen les relacions entre elements prèviament definits per aconseguir conjunts o composicions més complexes.

Aquest curs és partidari i es fa solidari de la primera opció

Les dues vessants del projecte.

Atès el primer paràgraf del text de CM*, cal que en aquest curs l'alumne entengui que el projecte - o en el projecte – resideixen, a la vegada, dues vessants: la primera fa referència a la definició de l'objecte arquitectònic i, la segona, a la transmissió d'aquest objecte perquè pugui ser transformat en la realitat que pretén.

Definició i transmissió han de ser objectius a assolir en un projecte encara que sigui amb una relativa independència entre ells.

Però el sentit integrador que hem reivindicat anteriorment pel projecte obliga a aconseguir una definició de l'objecte que no podrà ser mai independent dels aspectes programàtics, tècnics o de qualsevol altra índole.

Un projecte no és solament la forma codificada de transmissió d'un edifici o objecte és, també, el seu propi contingut arquitectònic és, per tant, part de la mateixa arquitectura.

En la seva concepció -en el seu procés- es fa molt difícil distingir entre la part descriptiva (dibuix i/o tècniques de representació) i el seu procés de creació i formalització.

Sovint les pròpies tècniques de representació, són utilitzades com una opció conceptual, cultural i a vegades ideològiques, en si mateixes.

Un estudiant que tingui un planteig arquitectònic valuós no l'eximeix de desenvolupar "tècnicament" el projecte i ni molt menys menystenir les correccions que se li fan amb aquesta direcció i finalitat.

A l'inrevés: aquell estudiant que té curiosament representat i tècnicament desenvolupat un projecte però que en canvi li manca el planteig i/o el valor arquitectònic, se li ha de fer veure que el projecte no és solament la part mecànica d'aquest, sinó que és la síntesi entre un desenvolupament tècnic, amb una proposta arquitectònica de qualitat.

* El proyecto arquitectónico es un documento cuya principal misión es hacer posible la construcción material de lo que en él se representa. Por tanto, es un documento técnico. Sus objetivos son, entre otros, la precisión de las medidas y la solidez del conjunto. Al mismo tiempo, todo proyecto lo es de un sitio específico y debe poder extraer de él sus más significativas particularidades.

Materialitat, construcció

La tendència a dibuixar plans continus que s'associen a processos d'abstracció tenen com a conseqüència la supressió de la materialitat i la textura. Aquest fet es dona més per manca de coneixement que no pas per voluntat conscient d'abstracció. El revestiment continu sigui quin sigui, s'imposa, la formalització general és menys concreta, vaga podríem dir i, inevitablement, el resultat final acaba essent abstracte. No per una raó volguda sinó per manca de coneixement i formalització mínima.

El sistema de representació escollit, que tampoc ho és - doncs el software del dibuix imposa les seves regles a aquests estudiants novells - i aquell és d'una gran influència i rellevància en la representació i configuració de l'objecte arquitectònic. L'excessiva rigidesa d'una banda (software) i la poca desimboltura de l'eina en si, imposa unes normes sempre tendents a la simplificació.

Tot material té les seves pròpies regles en la seva utilització. Aquest conjunt de regles formen un sistema que depassa el mateix fet constructiu per donar valors plàstics a la mateixa arquitectura.

En termes generals ens fem nostre el text de A. Campo Baeza :

“Y, aunque el lugar es tema central, querríamos este curso poner el acento en los mecanismos espaciales con los que poner en pie la Arquitectura: ¿estrategias?, ¿mecanismos?, instrumentos espaciales con los que operar en las circunstancias más diversas. Tools, dicen los ingleses. ...

Varia architectonica

OBJECTIUS GENERALS DEL CURS

Les nocions de construcció i lloc són les principals. Però en si mateixes no son abordables, ens haurem d'ajudar d'altres temes i assumptes per a incidir-hi plenament.

Ajudar a l'alumne al desenvolupament del projecte prestant atenció als processos de treball, be en el desenvolupament i anàlisi del programa com en la part propositiva del mateix com a instrument suggeridor amb què emprendre el propi projecte.

S'abordaran d'una manera explícita els següents aspectes:

- Estudi de les relacions amb el lloc: culturals, visuals i de naturalesa pragmàtica.
- Capacitat organitzativa d'una planta de certa complexitat a partir de la naturalesa del seu ús i les característiques i relacions espacials entre les peces que el componen i, també, entre elles i l'exterior.
- Abordar, encara que de forma intuïtiva, la condició construïda de l'arquitectura. Estudi de les possibles relacions entre forma i matèria i entre estructura i espai.

Es posarà èmfasi i es prestarà atenció en temes de naturalesa visual, amb les maquetes de treball, amb les diverses experiències formals i amb els de la representació de l'arquitectura.

Objectius específics

- Valoració del patrimoni construït i capacitat per a ésser transformat: Construir sobre el construït "Construir sobre el construït" ha estat i serà un dels quefers primordials de l'arquitectura.
El construït obliga a admetre la continuïtat amb el passat, una continuïtat que pensem s'ha de resoldre en termes arquitectònics més que estilístics i que no sempre s'hauria d'establir en termes contextuais, en el sentit de completar el marc on es dóna sinó en termes d'entendre el projecte i la seva especificitat en clau exclusivament arquitectònica molt atenta en atendre la realitat existent.

- Estructura

Estem acostumats a entendre i “veure” l’estructura d’un edifici en gran manera condicionada per la “llum” que cobreix, la secció dels pilars, la distribució de les forces que suporta i transmet i, en definitiva, per les condicions pragmàtiques del càlcul de l’enginyeria. Tanmateix, l’esforç que significa veure-la i entendre-la des d’un punt de vista arquitectònic és el que aquí interessa i assajarem en els exercicis del curs. El seu disseny ens ha de fer veure l’espai i l’ambient que genera. Qualitats com ara la lleugeresa, la densitat, la pesantor i gravetat, transparència, agilitat, etc... són aspectes que estan en la base de l’ambient que crea i que ens transmet i són el suport en la prefiguració del lloc.
- Us i habitabilitat
- Valor de les instal·lacions i serveis d’un edifici
- Sostenibilitat i medi ambient

Es pretén la seva introducció en el projecte com un *imput* més al que cal atendre com a variable des de bon començament. Es proposa treballar sobre aquest assumpte perquè l’estudiant prengui consciència sobre la sostenibilitat des de les variants que el projecte, exercici, ofereix en tots els àmbits i no com una qüestió que s’aborda solament des de la tècnica o tecnologia i al final o en etapes ja avançades de disseny. Aquestes solament proveeixen resultats abstractes però no pautes ni instruments de disseny.
- El projecte com a document tècnic. La representació i coneixement de la pròpia arquitectura.
- Atmosfera

De fet la tasca principal de l’arquitecte era i vull creure que segueix essent la de crear espais. Espais amb caràcter, espais rellevants, espais que s’ajusten com un guant a les activitats que en ells s’hi desenvolupen.

Massa sovint la planta i les seves relacions abstractes i geomètriques - com si es tractés d’una composició abstracta - limita i delimita l’ús, els aspectes de la vida que s’hi genera o podria generar-s’hi sense atendre als aspectes més humans al seu interior.
- Edifici públic: característiques

Els edificis públics sempre han expressat, en general, els valors de la societat que els ha encarregat i els ha construït. En l’actualitat i cada cop més la nostra vida col·lectiva es discuteix en llocs privats i, quan cal fer edificis públics, el que haurien d’expressar no s’ha considerat o ni tan sols es va comentar perquè potser no hi ha res a transmetre i/o expressar.

Tot i que es tracta d’un fet social i polític l’arquitectura està implicada en aquesta situació i ha de procurar millorar-la o corregir-la.

En els exercicis de curs s’introduirà aquesta concepció i el disseny haurà de reflectir les qualitats positives de la societat contemporània.

CONSIDERACIONS GENERALS

Lliuraments

Els lliuraments dels projectes es faran de manera presencial a les aules els dies i hores indicats en el calendari de curs.

Els lliuraments seran en format paper i en format digital tal i com s'indica als enunciats dels exercicis.

No s'acceptaran lliuraments "a posteriori" ni per altres mitjans, ni a altres llocs.

El primer lliurament s'acompanyarà amb una carpeta de 44 x 62 cm aproximadament, per a contenir plànols DIN A-2. o plegats en format DIN A-2. Cada grup donarà les oportunes instruccions

A l'extrem superior dret de la tapa de la carpeta es grafiarà el nom de l'estudiant de manera ben visible.

Totes les entregues en paper també es penjaran digitalment a la plataforma educativa Atenea, en un únic arxiu PDF de màxim 30Mb amb la següent nom de fitxer: **(PI-II_Nom exercici_Cognoms_Nom_Inicials professor)**.

Atenea també servirà per emmagatzemar tot el material complementari que proporcioni el professorat

De la documentació

Format i contingut dels lliuraments

Cada lliurament s'efectuarà en dos formats:

1.- Paper, amb plànols en format DIN A2 o múltiple

Cada plànol portarà una caràtula de 2 cm d'altura que ocuparà la franja inferior i contindrà les següents dades:

Nom de l'estudiant, Curs, Grup, Projecte, Entrega, Data i nº de plànol

2.- Digital, en un únic arxiu format pdf amb una mida no superior a 30 Mb

Informació continguda en plànols:

1. Retolació sistematitzada.
2. Adjuntar en el primer plànol quadre de superfícies.
3. Tota la informació continguda als plànols d'emplaçament i d'ubicació serà de nova elaboració, no acceptant les bases parcel·làries i ò cartogràfiques com a part dels documents del lliurament
4. Posar sempre cotes, distàncies i superfícies.
5. Denominacions de tots els dibuixos i espais.
6. Referència sistemàtica de materials utilitzats.
7. Lliurar fotografies de la/es maqueta/s ben composades en els plànols.

Avaluació

L'avaluació és continuada i, a aquest efecte, caldrà haver realitzat i lliurat tots els exercicis en els terminis establerts així com les proves de control determinades per a cada professor i assenyalades en el calendari de curs que s'adjunta a aquest programa.

Cal recordar que no tindran dret a l'avaluació continuada els estudiants que tinguin un nombre de faltes sense justificar superiors al 20% dels dies totals de classe (5 dies en el 1Q). Aquest alumnes aniran directament a l'examen final establert per aquest fi en les dates que l'escola proposi.

La documentació del lliurament continguda als enunciats és la mínima obligatòria a presentar en termini i forma per a poder accedir a l'avaluació.

En l'avaluació es tindrà en compte tant els resultats assolits, com el procés seguit per a arribar-hi.

Presència i participació dels estudiants

El curs és presencial i es desenvolupa en els espais i horaris previstos a tal efecte per l'ETSAB.

L'assistència i participació és obligatòria donat el caràcter de la docència que s'imparteix.

Els exercicis es realitzaran de manera individual llevat que en l'enunciat i presentació s'indiqui el contrari.

Formació de grups de taller

L'assignació dels alumnes als grups de taller es farà partint la llista d'estudiants matriculats.

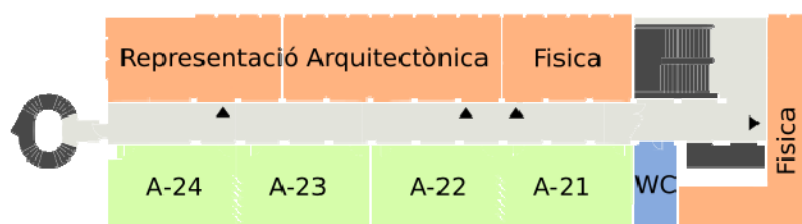
Cada grup tindrà un sol professor responsable de la docència i l'avaluació continuada dels alumnes que li siguin assignats.

Al segon quadrimestre o de primavera, l'estudiant canviarà de professor i anirà a l'aula que li pertanyi segons el grup assignat. D'aquesta manera cada estudiant haurà participat en dos grups de taller diferents al final del curs.

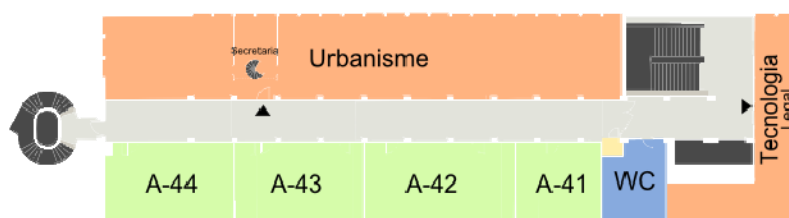
No s'admet la repetició amb el professor amb qui hagi treballat anteriorment.

No es preveuen canvis de grup entre estudiants.

Aules

Edifici Segarra 2a. planta

Edifici Segarra 4a. planta

Horaris

dilluns 10:30 h a 13:30 h

dimecres 10:30 h a 13:30 h

Metodologia i normes

El 1Q del curs té una durada de 15 setmanes amb un total de 27 dies de classe de 3 h lectives cada un d'ells. El calendari del curs estableix els terminis destinats als exercicis així com les classes de taller i conferències.

L'assistència és obligatòria al llarg de tot el quadrimestre i **mes de 5 faltes sense justificar seran suficients per no poder aprovar l'avaluació curricular** havent d'anar obligatòriament a examen final.

Els requisits, terminis i documentació per al lliurament final i parcial de cada exercici així com la documentació específica de cada grup es respectaran escrupolosament essent una condició necessària però no suficient per accedir a l'avaluació curricular.

Es demana, de forma general, participació i assistència a les classes de taller, conferències i/o les activitats marcades pel curs o per a cada grup.

Les classes i les correccions són públiques.

La participació en elles a través de comentaris seran valorades positivament per part dels professors.

Es reclama dels treballs i la documentació que siguin adequats, que tinguin la corresponent qualitat gràfica i l'extensió documental que correspongui.

Pel que fa a les maquetes, que tinguin precisió i una bona construcció encara que siguin de treball. Es tracta de fomentar a través d'aquesta qualitat i rigor un ètica del treball i de la producció documental que vagi més enllà del que estrictament es demana com a lliurament.

La qualificació final es determinarà pel nivell de qualitat en totes les fases del treball lliurades i tenint en consideració el resultat acumulat en el procés, en la producció, en el desenvolupament i pensament de disseny. És, per aquest motiu, que el simple compliment dels requisits no és suficient per passar de curs.

Els estudiants han de demostrar el nivell d'aprenentatge adquirit i han d'ésser capaços d'explorar i defensar un conjunt clar d'idees i arguments que sustentin el projecte.

Cal entendre que els exercicis i els projectes es fan dins el l'àmbit universitari i, en aquest sentit, son treballs acadèmics i no simulacres de la realitat o projectes falsament professionals.

En tot treball acadèmic s'ha de posar de manifest les idees i les contribucions alienes (dels altres companys o referents) i els treballs que es presentin com a "originals" ho han d'ésser'

SETEMBRE

DI	Dm	Dx	Dj	Dv	Ds	Dd
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

OCTUBRE

	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	LLIURAMENT 1r EXERCICI		31	

NOVEMBRE

			1	2	3
4	5	6	7	8	9
11	12	13	14	15	16
18	19	20	21	22	23
25	26	27	28	29	30

DESEMBRE

					1
2	3	4	5	6	7
9	10	11	12	13	14
16	17	18	19	20	21
23	24	25	26	27	28
30	31				29

GENER 2020

		1	2	3	4	5
	7	8	LLIURAMENT 2n EXERCICI		9	10
6	14	15	16	17	18	19
13	21	22	23	24	25	26
20	28	29	EXAMEN		30	31
27						

	DIES LECTIUS
	DIES FESTIUS
	LLIURAMENTS / EXAMEN

PROPOSTES DE LLIURAMENTS SEGONS CALENDARI AVALUACIÓ CONTINUADA. CURS 2019-20

1 Q

c u r s 2 0 1 9 - 2 0

Introducció

En aquest primer quadrimestre es realitzaran dos exercicis que tindran com a prioritat ajudar a l'alumne a assegurar el desenvolupament del projecte posant l'atenció en els processos de treball, tant en la formulació de programes com en les accions amb què emprendre el propi desenvolupament. Es donarà importància a les fases del treball.

- Estudi de les relacions amb el lloc: culturals, visuals i de naturalesa pragmàtica.
- Enfrontar-se a l'organització d'una planta de certa complexitat a partir de la naturalesa del seu ús i les característiques i relacions espacials entre unes i altres dependències i entre elles i l'exterior.
- Enfrontar-se a la condició construïda de l'arquitectura.
- Abordar possibles relacions entre forma i matèria i entre estructura i espai.
- Activació de mecanismes amb els quals establir estructures formals operatives.

Es posarà accent particular en maneres d'abordar aquestes qüestions: Problemes de naturalesa visual, maquetes de treball, experiències formals, representació de l'arquitectura, etc.

L'emplaçament dels exercicis es situa a la part alta de Barcelona, el barri de la Bonanova en el municipi de Sarrià – Sant Gervasi.

La descripció del barri així com una anàlisi històrica de la formació del mateix ajudaran a entendre el lloc com a valor formal a introduir en el projecte.

Del lloc

Barcelona, archivo de la cortesía, albergue de los extranjeros, hospital de los pobres, patria de los valientes, venganza de los ofendidos y correspondencia grata de firmes amistades, y en sitio y en belleza, única;

Miguel de Cervantes. : *Don Quijote de la mancha*.

La Bonanova configura un àrea residencial situada a la part alta del pla de Barcelona, entre la cota 60 i 120 m. d'altura sobre el nivell del mar i a uns cinc quilòmetres d'aquest i de ciutat vella. Orientada a migdia-ponent, és limitada pels densos teixits urbans dels nuclis poblacionals de Sarrià a l'oest i de Sant Gervasi a l'est, i confina al nord amb els vessants de la serra de Collserola.

Torrents, barrancs i turons estructuren l'assentament urbà d'aquesta extensió de prop de 100 hectàrees que en suau declivi es disposa fins a les àrees de densificació urbana sorgides al voltant del recreatiu Turó Park, i al sud és encerclada pels terrenys adjacents a l'avinguda Diagonal i al baix Sarrià, reservats fins fa poc a l'activitat esportiva, tan notable des del primer quart de segle.

La Bonanova, plànol Martorell 1932

No estem davant un procés de construcció d'un fragment de ciutat de nova planta, sinó que es tracta de l'ús d'instruments urbanístics limitats en la transformació d'una part de ciutat ja prou conformada al 1935 amb una xarxa viària relativament quadricular y homogènia, amb carrers entre 8 i 14 metres d'amplària, proveïts d'una sèrie de serveis urbans, resultat de traçats d'alineacions en els àmbits de Sarrià i Sant Gervasi i integrats en el desenvolupament del Pla d'enllaços de Barcelona (1907), de l'arquitecte Léon Jaussely.

Els vials d'aquesta zona destaquen, per major ordre o connexió, el passeig de La Bonanova, el carrer de Ganduxer i les més modernes Via Augusta i Ronda del Mig, aquesta implantada amb una traça inclinada i sinuosa.

Entre aquestes artèries s'articulen sectors d'intervies amb parcel·les individuals a on cases aïllades unifamiliars de planta baixa i pis, antigues residències d'esbarjo i estiuatge o, més recentment, habitatges permanents, en ordre de suburbi - jardí, construïdes seguint models de pavelló neoclàssic, noucentista, d'hôtel amb mansarda o de vil·la modernista, -les anomenades torres- són substituïdes per una residència urbana vorejada de jardí que estructura la seva forma en una moderada agrupació superposada d'habitatges, amb dotacions i serveis compartits.

Passeig de la Bonanova, circa 1930

Entorn dels carrers de Ganduxer i de Modolell, circa 1930

Les poblacions de Sant Gervasi i de Sarrià queden agregades al municipi de Barcelona al 1897 i al 1921, respectivament. Alguns factors determinants de la integració urbanística van ser el propi procés intern de consolidació com a suburbi-jardí i el creixement i expansió de la ciutat central. Ambdós fenòmens s'entenen en un estadi urbanitzador del pla de Barcelona previ al d'eixample, en relació amb la construcció i millora d'infraestructures necessàries entre la ciutat i la població periurbana i entre la ciutat i un mapa territorial més ampli.

Amb relació a l'àrea ens hem de referir a la nova carretera de Barcelona a Sarrià (1850) i a la línia de ferrocarril Barcelona - Sarrià (1863), fets urbanístics que, juntament amb el transport organitzat de tramvies amb tir animal (1878), afavoreixen i impulsen un incipient assentament de cases residencials estacionals amb jardí i hort que famílies benestants construeixen buscant unes condicions de qualitat d'aigua, clima i vida més benignes i canviants respecte de les de la ciutat. Aquest procés s'estén a partir dels baixadors de la línia ferroviària, especialment de La Bonanova i Les Tres Torres, i per la zona de La Gironella, adjacent a l'arribada de la carretera al baix Sarrià.

La urbanització del passeig de La Bonanova (1890) i la construcció de torres que el flanquegen són determinants en la formalització i consolidació urbana precipitada, a causa de la construcció de més d'una dotzena de peces arquitectòniques de grans dimensions i de qualitat considerable, edificis per centres educatius en règim d'internat o de comunitat religiosa. Una concentració tan sorprenent com dinamitzadora de l'activitat a l'àrea al llarg de la dècada de 1890, en la qual intervenen els arquitectes J. Martorell, F. Mariné, A. Gaudí, E. Sagnier, B. Martorell, entre d'altres.

Edifici de l'Escola Pia de Sarrià, circa 1930

Ja entre els anys 1907 i 1910, el passeig és una via de trànsit que salva els barrancs amb viaductes i connecta amb les carreteres de Cornellà i de Vic. El creixement residencial continua en urbanitzar terrenys de les famílies Ganduxer, Modolell, Dalmases, d'acord amb projectes d'alineacions que els tècnics municipals quadriculen entre els nuclis de Sarrià i Sant Gervasi, i entre la serra de Collserola i gairebé la Diagonal.

El Pla d'enllaços de Barcelona de Léon Jaussely (1907) potencia la zonificació en model de cases aïllades i projecta la traça de la Ronda del Mig, que connectarà les trames dels pobles agregats. L'arribada de les xarxes elèctrica i de gas inicien el procés modernitzador del segle XX.

Recolzades en l'electrificació de les línies de tramvies, al peu de la serra de Collserola, es fan aplicacions reductives de la fórmula urbanitzadora de ciutat-jardí: el parc Güell (Gràcia 1900- 1910), Sant Pere Màrtir (Pedralbes) i l'avinguda del Tibidabo (Sant Gervasi, 1907).

En el primer quart de segle, l'obertura de la Diagonal (1924) donant accés a una reformada casa senyorial per palau reial (1919-1929), i les instal·lacions per a la pràctica creixent de l'esport en societats i clubs, a tocar de la carretera de Sarrià i pròximes al recreatiu Turó Park, delimiten el sud d'un àmbit que seguirà el seu procés.

Coincidint amb el certamen de la exposició universal que es prepara a la ciutat, la darrera operació urbanitzadora significativa abans del procés bèl·lic a l'Estat espanyol és el soterrament del tram de línia fèrria des del centre de Barcelona fins al baixador de Muntaner (1929), amb la consegüent cobertura i formalització de la Via Augusta des de la Diagonal fins a la plaça de Molina, coherent amb les necessitats del creixement densificador de la ciutat interior cap al nord, desenvolupat també al llarg dels carrers de Muntaner i Balmes, amb un teixit urbà de tipus lineal, a base de parcel·les en "espina" i construccions entre mitgeres, per habitatge plurifamiliar.

En aquests entorns apareixeran, en el curs dels anys trenta, les primeres propostes d'arquitectura avantguardista del Grup d'Artistes i Tècnics Catalans per al Progrés de l'Arquitectura Contemporània (GATCPAC), aplicades a l'habitatge de mercat.

El parèntesi de la guerra paralitza l'estat de construcció de La Bonanova. Als anys quaranta vindrà la represa, amb el darrer impuls urbanitzador que configurarà el seu estat actual.

Edificis residencials "El Frare Negre" al passatge de Maluquer de Sant Gervasi. E. Bona, 1935-40

Edificació i urbanització de la Via Augusta, a prop del baixador de la Bonanova, circa 1960

A la postguerra, arran de l'ordenança reguladora de l'edificació, l'Administració municipal definirà els paràmetres edificatoris que marcaran l'origen del procés substitutori i evolutiu entre els tipus unifamiliar (torre) i plurifamiliar (casa urbana a quatre vents).

El Pla comarcal d'ordenació urbana de Barcelona (1953) redefineix, la zona com a "ciutat-jardí semintensiva", amb disposicions reguladores per l'ordenació exclusivament amb habitatges unifamiliars. Davant les queixes de les parts interessades, la redacció tècnica del Pla parcial de La Bonanova (1956), que desenvolupa l'anterior, reconsidera i retorna definitivament a la situació precedent, limitant la restricció unifamiliar a un sector per sobre del passeig de La Bonanova.

Aquest Pla també preserva una zona romàntica al voltant de La Gironella, per raó del caràcter vuitcentista de les seves edificacions, i aquest serà el motiu principal de la traça variant de la Ronda del Mig, que en aquest lloc l'esquiva amb un traçat sinuós.

Així, doncs, es pot dir que un nou mercat es fixa en el panorama de les torres amb jardins, en els horts i els camps. Els torrents ja no són obstacles -s'urbanitza el de Mandri- com tampoc la pròpia trinxera del ferrocarril, que es cobreix donant lloc a la completa urbanització de la Via Augusta (1952), el tram final de la qual veu substituïdes les sendes de vianants per talussos enjardinats, voreres amb parterres arbrats, bancs i fanals. Un corrent higiènic transcorre per la zona, i ara seran el centres sanitaris i les clíniques, que vindran a instal·lar-s'hi en un mapa d'ús residencial.

La zona del Turó Park es densificarà, amb la reducció de l'àrea d'esbarjo, i el Pla parcial de les "Tres Manzanas" el delimita amb cases aïllades. La urbanització de la Diagonal-nord es completa amb motiu d'un congrés religiós (1953) i la seva ordenació es debatrà entre els models i les fórmules del bloc laminar o barra i l'illa d'edificació articulada.

CRONOLOGIA DE LA URBANITZACIÓ DE L'ÀREA RESIDENCIAL DE LA BONANOVA A BARCELONA

1850	<i>Nova carretera de Barcelona a Sarrià</i>
1850	<i>Trasllat del cementiri de Sarrià</i>
1850	<i>Torres d'esbarjo i estiueig</i>
1862	<i>Urbanització del passeig de la Bonanova</i>
1863	<i>Tren de Barcelona a Sarrià</i>
1878	<i>Línia de tramvies de cavalls</i>
1897	<i>Agregació de Sant Gervasi a Barcelona</i>
1890	<i>Col·legis majors d'ordes religioses</i>
1890	<i>Alineació i urbanització dels terrenys dels carrers de Ganduxer i de Modolell</i>
1900	<i>Electrificacions. Línies de tramvies elèctrics .Serveis de gas</i>
1900	<i>Parc Güell</i>
1901	<i>Urbanització de l'avinguda del Tibidabo</i>
1903	<i>Pla d'enllaços i zonificacions de Léon Jaussely</i>
1907	<i>Connexió del passeig Bonanova amb la carretera a Vic i la carretera a Cornellà .Sanatori de les Tres Torres.Turó Park</i>
1920	<i>Edificació residencial</i>
1921	<i>Agregació de Sarrià a Barcelona</i>
1923	<i>Edificis per la cotxera de tramvies, Sarrià</i>
1924	<i>Obertura de l'avinguda Diagonal</i>
1925	<i>Instal·lació del camp de futbol del R.C.D. Espanyol de Barcelona, Sarrià. Instal·lació de Piscines i Esports</i>
1929	<i>Soterrament del tren de Sarrià fins al baixador de Muntaner i urbanització de la Via Augusta (I)</i>
1935	<i>Pla Macià de Barcelona</i>
1947	<i>Ordenances de la zona especial de La Bonanova</i>
1950	<i>Urbanització del torrent de Mandri</i>
1953	<i>Pla d'ordenació comarcal de Barcelona</i>
1953	<i>Cobriments de la línia del tren de Sarrià i urbanització de la Via Augusta (II)</i>
1954	<i>Ramal de tren de Gràcia a Sant Gervasi i a l'avinguda del Tibidabo</i>
1955	<i>Pla parcial de les "Tres Manzanas"</i>
1957	<i>Pla parcial d'ordenació de la zona de la Bonanova</i>
1964	<i>Obertura de la Ronda del General Mitre</i>

Extracte de la Tesi d'A. Abellonet: LA CASA A QUATRE VENTS A LA BONANOVA (1945-1970). UPC 2015

EXERCICIS 1Q

Aquest primer exercici introdueix d'una manera natural el tema de l'estructura i de la geometria que l'ha generat. Els temes d'ordre, jerarquia, llum, espai, etc. hauran de venir de l'enteniment i comprensió de l'edifici existent. Construir sobre el construït podria ésser el lema d'aquest primer treball.

Valoració del patrimoni

Des d'un punt de vista econòmic alguns països europeus ja han xifrat al voltant del 50% les activitats projectuals que estan associades al reciclatge del patrimoni. Però valorar el patrimoni existent no és solament un fet econòmic. És, també, dotar dels coneixements necessaris per a que una intervenció es faci amb el respecte i valors que l'arquitectura del passat es mereix. Conèixer els mecanismes que l'ha generat és posar de manifest els valors que caldrà mantenir no tant per un mal entès respecte historicista quan per a la veritable dimensió del fet arquitectònic.

És evident que no tots els edificis del patrimoni tenen un interès arquitectònic però això no justifica algunes de les mutilacions que hem vist i seguim veient, més fruit del desconeixement que per la defensa aferrissada d'una arquitectura pretesament contemporània. Fins i tot l'enderroc a que moltes vegades es veuen sotmesos aquest edificis ens mostra la incapacitat per formular *programes atractius i nous* que impliquin una manera diferent de veure la complexa realitat canviada de la ciutat.

El reciclatge, la reutilització, el reus, està canviant la noció més ortodoxa que es tenia dels sistemes constructius, estructurals, energètics, i posa en entredit l'encàrrec ideal: el d'un edifici amb programa funcional ben determinat i amb l'esperança de la seva permanència al llarg del temps sense cap mena de variació llevat de la del manteniment.

El fre que suposen les normatives i ordenances en la recuperació d'alguns edificis és avui encara un dels motius que alenteixen aquesta dinàmica.

L'edifici que es proposa per a ésser rehabilitat, reutilitzat, etc. és a Barcelona, al barri de Sant Gervasi, al carrer Bigai 14-16. Un edifici de telefònica actualment sense activitat.

L'ús actual de l'edifici s'haurà de reconvertir en un programa d'equipament on l'exigència dimensional i de programa no es resol automàticament seguint les pautes que l'anàlisi de l'edifici ens posa a la nostra disposició. Caldrà modificar, valorar, anar en contra, si cal, per aconseguir que, material projectual i programa es trobin en un punt d'equilibri i, ambdós, obtinguin una nova raó d'ésser en benefici mutu (edifici), entorn proper i ciutat.

L'exercici tindrà una durada de 7 setmanes i cada dues hi haurà un lliurament, un exercici a classe,...etc... un control de la feina que, naturalment, intervindrà en la nota

Conflicte i oportunitat seria el motor que se situaria a l'inici del projecte i que serveix per a verificar la oportunitat de iniciar-lo.

A la universitat, en el món acadèmic si es vol, el que interessa destacar són els instruments i raonaments sorgits de la capacitat d'anàlisi, la verificació dels conflictes en relació a les oportunitats que edificis i programes estan o poden estar sotmesos i que, en determinades circumstàncies, poden donar una segona vida a un edifici, re - valoritzant-lo, vivificant el lloc on està inserit i, en definitiva, transformant positivament la realitat canviada de la ciutat.

Acostumats al treball en planta per a la presa de la majoria de decisions, l'exercici proposa, des del primer moment, la importància de la secció, de les possibles entrades de llum, de les grans jàsseres, de la regularitat de les obertures de façana, de la irregularitat en les altures i posicions dels plans horitzontals respecte a la cota del carrer i edificacions, del volum expressat en la cantonada i del magnífic solar amb bon arbrat adjacent.

La secció, doncs, com a generadora de solucions de projecte i no com a comprovació mecànica de les mateixes. Atendre simultàniament a planta (secció horitzontal) secció (secció vertical) i façana (darrera secció vertical de l'edifici) és atendre i entendre l'objecte, l'espai i la seva raó d'esser.

I atendre l'espai es atendre a l'usuari, el seu comportament i sentir en aquest edifici. És, en definitiva, donar importància al **habitar**.

EXERCICI -1

PROJECTES I - II

Curs 2019-20

Professors: Clara de Solà-Morales, Mamen Domingo, Karin Hofert, Eva Jiménez, Josep Lafont [R], Miquel Mariné, Francesc Planas, Monica Tàrrega

Becari: Joan Graell

Horari: dilluns i dimecres de 10:30 h a 13:30 h

Aquest exercici introdueix d'una manera natural el tema de l'estructura i de la geometria que l'ha generat, temes d'ordre, jerarquia, llum, espai, etc. hauran de venir de l'enteniment i comprensió de l'edifici existent.

Valorar el patrimoni existent no és solament un fet econòmic. Alguns països europeus ja han xifrat al voltant del 50% les activitats projectuals que estan associades al reciclatge d'aquest. És també dotar dels coneixements necessaris per a que una intervenció es faci amb el respecte i valors que l'arquitectura del passat es mereix. Conèixer els mecanismes que l'ha generat és posar de manifest els valors que caldrà mantenir no tant per un mal entès respecte historicista quan per a la veritable dimensió del fet arquitectònic.

Construir sobre el construït (Moneo) obliga a admetre una continuïtat amb el passat, que moltes de les vegades es fa en termes exageradament contextuals al posar l'èmfasi en completar el marc d'una actuació existent. La continuïtat, a la que quasi obliga el valor de l'edifici, hauria de venir d'entendre el projecte, la seva pròpia especificitat des d'una clau estrictament arquitectònica que, de forma implícita ens obliga a assumir la realitat existent.

El reciclatge, la reutilització, etc...està canviant la noció més ortodoxa que es tenia dels sistemes constructius, estructurals, energètics, i posa en entredit l'encàrrec ideal: el d'un edifici amb programa funcional ben determinat i amb l'esperança de la seva permanència al llarg del temps sense cap mena de variació llevat de la del manteniment.

L'edifici existent objecte d'aquest exercici és a Barcelona al barri de Sant Gervasi, carrer Bigai 14-16. Un edifici de telefònica actualment sense activitat.

L'edifici s'haurà de reconvertir en un equipament on l'exigència dimensional i de programa no es resol automàticament seguin les pautes que l'anàlisi de l'edifici ens posa a la nostra disposició. Caldrà modificar, valorar, anar en contra, si cal, per aconseguir que, material projectual donat i programa, es trobin en un punt d'equilibri i ambdós obtinguin una nova raó d'esser en benefici mutu (edifici), entorn proper i ciutat.

Ens interessa destacar els instruments i raonaments sorgits de la capacitat d'anàlisi, la verificació dels conflictes en relació a les oportunitats que edifici i programa estan o poden estar sotmesos i que, en determinades circumstàncies, poden donar una segona vida a un edifici, re-valoritzant-lo, vivificant el lloc on està inserit i, en definitiva, transformant positivament la realitat canviant de la ciutat.

Acostumats al treball en planta per a la presa de la majoria de decisions, l'exercici proposa, des del primer moment, la importància de la secció, de les possibles entrades de llum, de les grans jàsseres, de la regularitat de les obertures de façana, de la irregularitat en les altures i posicions dels plans horitzontals respecte a la cota del carrer i edificacions, del volum expressat en la cantonada i del magnífic solar adjacent amb bon arbrat que s'haurà d'incorporar al projecte.

La secció, doncs, com a generadora de solucions de projecte i no com a comprovació mecànica de les mateixes. Atendre simultàniament a la planta (secció horitzontal), a la secció (secció vertical) i a la façana (darrera secció vertical de l'edifici) és atendre i entendre l'objecte, l'espai com la seva raó d'esser.

I atendre l'espai es atendre a l'usuari, entendre el seu comportament i sentir en aquest edifici; és, en definitiva, donar importància al habitar.

L'escola de la Llotja. Historia

L'Escola Superior de Disseny i d'Arts Llotja és una escola pública que pertany al Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya. Hereva de la *Escuela Gratuita de Diseño*, creada el 23 de gener de 1775 per la Junta Particular de Comerç de Barcelona, la Llotja és la més antiga de les escoles de disseny d'Espanya. Les primeres aules es van instal·lar al pis alt de l'edifici de la Llotja de Mar; d'aquí el seu nom popular, avui oficial. El seu objectiu fundacional va ser formar dibuixants que, instruïts en el gust correcte que van imposar els nous corrents neoclàssics, fossin capaços de dissenyar objectes i motius ornamentals que serien fabricats per les noves manufactures, impulsant la producció i el comerç.

Molt aviat, però, es va transformar en Escola de Nobles Arts (1800) i va dedicar la principal activitat a la formació de pintors i escultors i també d'arquitectes, essent la primera escola de Catalunya en impartir estudis d'Arquitectura (1817).

A començaments del segle XX l'Escola passarà a ser, primer, Escola Superior d'Arts i Indústries i Belles Arts (1900) i, després, separades les indústries, Escola d'Arts i Oficis Artístics i Belles Arts (1910). No és fins al 1944 quan els estudis de Belles Arts passen a constituir-se en una escola independent. D'aquesta manera, la gairebé totalitat dels més coneguts artistes catalans d'aquest extens període van rebre formació a la Llotja.

Seguint el model renaixentista i neoclàssic, des dels seus inicis, la formació del dissenyador estava basada exclusivament en el dibuix, mentre que la formació pràctica continuava adquirint-se fora de l'Escola. El 1910 s'introdueixen els tallers, donant lloc a les especialitats artístiques que es conserven fins avui. El disseny va continuar impartint-se però no serà fins la publicació de la LOGSE –que va implantar els cicles formatius d'Art i Disseny i també els Estudis Superiors de Disseny (2002), equivalents a diplomatura universitària– que es va recuperar el nom.

El resultat de tot aquest procés és una escola de llarga tradició que ofereix un gran ventall d'especialitats i nivells educatius, d'assignatures i mòduls teòrics, històrics, tecnològics, legals, experimentals, projectuals i pràctics, constituint un exemple gairebé únic d'interrelació entre els diversos camps del coneixement i la creació artístics.

<http://www.llotja.cat/lлотja/p/1/416/0/Hist%C3%B2ria>

Podeu consultar també:

Historia de la Llotja Wikipedia: https://ca.wikipedia.org/wiki/Escola_de_la_Llotja

Cronologia de la Llotja: <http://www.ub.edu/gracmon/docs/crono-lлотja/>

Programa:

El programa que haurà de contenir el nou edifici a re-utilitzar i que s'haurà de quantificar serà el següent:

Cicles de grau superior:

- Arts aplicades al mur. Pintura
Nau amb diferents murs i bastides h aprox. 5m
[http://www.llotja.cat/llotja/p/1/343/0/Arts-Aplicades-al-Mur-\(Pintura\)](http://www.llotja.cat/llotja/p/1/343/0/Arts-Aplicades-al-Mur-(Pintura))

- Ceràmica artística
Taules, magatzem, forns
[http://www.llotja.cat/llotja/p/1/346/0/Cer%C3%A0mica-Art%C3%ADstica-\(LOE\)](http://www.llotja.cat/llotja/p/1/346/0/Cer%C3%A0mica-Art%C3%ADstica-(LOE))

- Escultura aplicada a l'espectacle
coneixements en l'escultura efímera, muntatges i estructures escèniques, treballs amb 3D, modelat de pròtesis, materials, tecnologia i dibuix, tant tècnic com artístic.
<http://www.llotja.cat/llotja/p/1/1639/0/Escultura-aplicada-a-l'espectacle>

- Esmalt artístic al foc sobre metall
Aules, forns
<http://www.llotja.cat/llotja/p/1/342/0/Esmalts-Art%C3%ADstics-al-Foc-sobre-Metalls>

- Gravat i tècniques d'estampació
Taulells, magatzem i premses
<http://www.llotja.cat/llotja/p/1/345/0/Gravat-i-T%C3%A8cniques-d'Estampaci%C3%B3>

- Joieria
<http://www.llotja.cat/llotja/p/1/499/0/Joieria-Art%C3%ADstica>

- Modelisme industrial
Aules de bona mida i altura per models a escala 1:1 Taller , eines, magatzems de material, cabina de pintura....
<http://www.llotja.cat/llotja/p/1/503/0/Modelisme-Industrial>

- Tècniques escultòriques
<http://www.llotja.cat/llotja/p/1/341/0/T%C3%A8cniques-Escult%C3%B2riques>

Cicles de grau mitja

- Forja artística.

Nau ampla per a treball amb ferro, forn.

<http://www.llotja.cat/llotja/p/1/514/0/Forja-Art%C3%ADstica>

- Reproducció artística en fusta

Taller de fusteria, maquinaria, magatzem, aspirador...

<http://www.llotja.cat/llotja/p/1/513/0/Reproduccions-art%C3%ADstiques-en-fusta>

- Revestiments murals

Semblant a arts aplicades al mur

<http://www.llotja.cat/llotja/p/1/515/0/Revestiments-murals>

A més de vestíbul d'accés, despatxos professors i sales de reunions, lavabos, espais expositius i bar. L'alumne farà una proposta ajustada en metratge d'aquest espais.

Caldrà pensar en les següents àrees

Accés

Vestíbul mostrador d'informació

Sala de reunions

Lavabos de suport

Àrea tècnica

Magatzems

Instal·lacions

Carrega i descarrega de mercaderies. (camions)

Lavabos de suport

Àrea comuna

Bar cuina restaurant entrada i sortida de mercaderies i escombraries

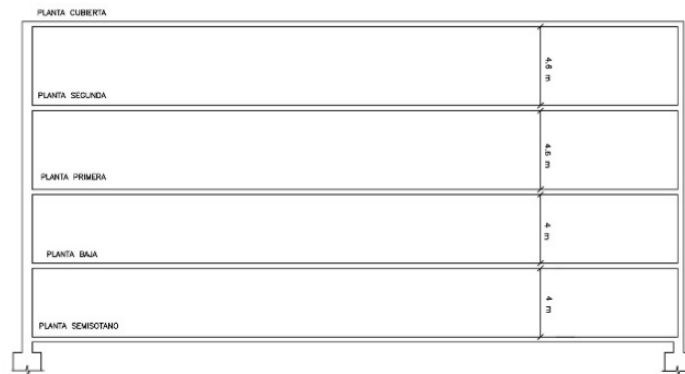
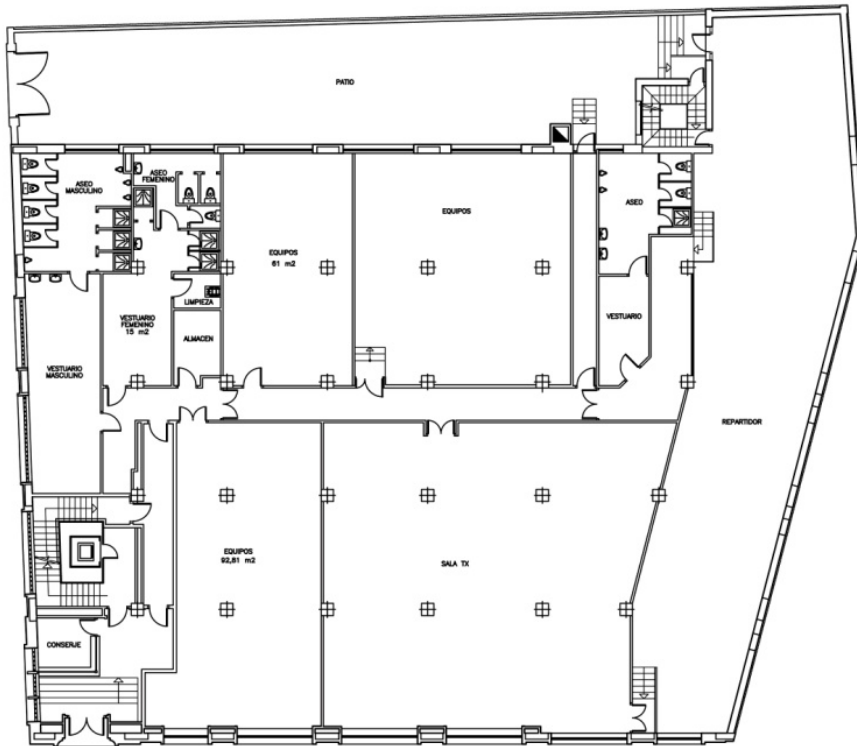
Vestidors de personal

Lavabos de suport

Calendari de l'exercici

SETEMBRE	DI	9	Inici curs. Presentació curs i 1er exercici	Presentació curs Presentació 1r exercici	Classe. Llistes Encàrrec de treball per dia 16	1
	DI	16	Anàlisi Lloc, esquemes, dwg, estudis.... maqueta conjunta?		Encàrrec de treball per dia 18	2
	Dx	18	Anàlisi edifici. + programa		Encàrrec de treball per setmana	3
	DI	23	Lloc + edifici+programa		Encàrrec treball per 25	4
	Dx	25	síntesi		Encàrrec per lliurament	5
	DI	30	PROPOSTA 3 maquetes petites		Lamina 1r lliurament	6
OCTUBRE	Dx	2	Taller			7
	DI	7	Taller			8
	Dx	9	Taller			9
	DI	14	Taller			10
	Dx	16	Taller			11
	DI	21	Taller			12
	Dx	23	Taller			13
	DI	28	DIBUIX I PRESENTACIÓ			14
	Dx	30	PENJAR TREBALLS		JURY INTERN	

30-09 1r Lliurament

14-10 2n lliurament

30-10 lliurament final

Assumptes relacionats amb l'EX. 1

L'EX-1 exercita la capacitat de detecció d'informació latent.

Explora i fa aflorar la riquesa de la percepció com a capacitat per detectar una gran quantitat d'informació en qualsevol aspecte de la realitat estudiada.

L'enteniment i valoració de la mateixa (realitat) a través de la complexitat de variables és un fet diferencial en relació a d'altres tècnics que, per entendre-la, la sotmeten a unes quantes hipòtesis reductives per a ésser estudiada.

Aquesta manera diferent de tractar, organitzar,..... una gran quantitat de variables ens fa entendre la realitat d'una manera distinta i específica que ens proporcionarà els continguts i les accions per a la transformació de la mateixa (PROJECTE). Els continguts i accions (Descripció del PROJECTE) ara poden ésser entesos i assumits pel grup

- Fluïdesa per formular (generar) quantitats de respostes.
- Flexibilitat per a que pertanyin a diferents categories.
- Baixa freqüència en que es donin en altres individus (originalitat),

son trets essencials del pensament anomenat divergent que es un dels aspectes funcionals de la creativitat.

Aquest exercici vol incidir en aquest tret diferencial tan nostre com és el veure, mirar i entendre la realitat per a poder ésser transformada en un sentit propositiu i positiu de cara a un futur que encara no existeix.

Anticipació, predicció, prospectiva, miralls llençats al futur per ésser vistos en el present, han estat una de les fonts d'inspiració per a la innovació científica i social i ha adquirit un gran valor en la societat en general. Algunes de les grans corporacions incorporen en les seves estructures de desenvolupament i recerca prospectors, anticipadors, predictors que treballen juntament amb científics.

El projecte sempre ha participat d'aquest fet perquè implícitament sempre és i ha estat una aposta de futur. El temps entre inici i acabament es dilata. No és que ara ens hem de preparar i convertir en prospector. El projecte, l'arquitecte, sempre ho ha fet i sempre ho ha estat. Solament ho recordem.

"Desing Thinking":

Complexitat de variables en processos iteratius. A la recerca de solucions a través de quatre nivells d'anàlisi:

- Recerca de solucions com un procés mental. Detecció de la informació rellevant, detecció d'irregularitats, pensament divergents.....
- Consciència de la pertinença a un processament individual. La importància de les característiques particulars i individuals son un element necessari per a la integració en una estructura més global. Capacitat individual al servei de la estratègia general. En resum saber treballar i integrar-se en un grup
- Importància de l'entorn. Processament constant de la informació que haurà d'ésser tinguda en compte com a dada que afecta al procés. Quelcom natural que passa constantment en el projecte
- La resolució dels problemes (processos de pensament) com a transformació de la informació en producte.

La **comprensió intuïtiva (insight)**; respostes adequades sense seguir els procediments del raonament lògic suposa aplicar el que s'anomena inconscient cognitiu en la resolució de problemes.

EXERCICI - 2

El segon i darrer exercici d'aquest quadrimestre insisteix amb els temes estudiats i desenvolupats fins ara. Per no sobrecarregar excessivament i poder estudiar amb més profunditat temes com l'estructura, nuclis, façanes, finestra,..... es farà un edifici amb programa d'oficines a la Ronda de General Mitre a les parcel·la actualment buida núm. 118-120 de Barcelona.

Aquest solar d'aproximadament 350 m² en planta dona façana tant a Mitre com al carrer de Modolell amb una diferència de cota entre ambdós d'aproximadament 1,80 m

Es preveu que la planta baixa sigui un espai públic i que relacioni ambdós carrers de manera que el vestíbul de l'edifici no sigui un espai tancat únicament al servei dels possibles usuaris de l'edifici.

Aquesta PB contindrà els dos accessos de l'edifici. El de les plantes d'oficina i el de la planta soterrània o semisoterrani segons sigui el cas del tractament de la secció.

A la planta soterrània s'accedirà tant pel nucli de comunicacions general com per a una rampa el pendent de la qual no serà superior al 15%

En aquesta planta s'allotjaran les instal·lacions, magatzems, i l'aparcament de vehicles elèctrics com ara automòbils mono o biplaça, motocicletes i scooters, bicicletes, patinets, etc... Donada l'escassa superfície disponible es desestima l'aparcament de vehicles elèctrics convencionals.

Pel disseny i compatibilitat de l'accés a aquesta àrea en relació a la planta baixa caldrà definir acuradament els radis de gir dels vehicles, les places d'aparcament, els recorreguts i la compatibilitat amb les dimensions de l'estructura i en nucli de comunicacions.

L'edifici podrà incloure oficines tipus "coworking" amb espais de relació compartits entre varies plantes (discrecional i a decidir pels estudiants) i es preveu que la planta coberta al marge de contenir les corresponents instal·lacions sigui un espai de relació per als usuaris que podrà incloure una petita zona de bar

L'aigua de pluja s'haurà de recuperar amb dipòsits allotjats a la PS-1 per a funcionament de wc's implicant aquest fet un disseny acurat dels mecanismes de recollida i conducció de l'aigua d'escorrentia així com un disseny racional dels nuclis de serveis de les plantes i traçat d'instal·lacions.

L'equipament específic que tindrà tant la PB com la Planta coberta - que seran públiques- es decidirà per l'estudiant.

L'exercici proposa l'estudi i el treball sobre l'espai urbà i el lloc tant en l'àmbit físic com no físic

L'estructura i la seva relació amb la façana determinaran la independència o no d'aquesta i el disseny específic de la finestra.

L'assoleix, les ombres, soroll, vistes, etc. també seran factors que influiran en aquest element o a d'altres com ara protectors solars, persianes. S'haurà de tenir en compte la neteja i el manteniment dels elements projectats.

Els nuclis de comunicació verticals així com els de serveis determinaran en bona part les superfícies en planta, els recorreguts i les diverses operacions de sectorització i organització de la mateixa pensant en diverses oficines per planta.

El tema de la finestra és un tema que s'introdueix des de dues vessants el tecnològic i el de l'ús al igual que el tema de les diferents opcions de grandària i escala de les peces del programa.

Aquest edifici està en la frontera de dues condicions urbanes ben diferents i rellevants. Per la part del carrer Modollet s'observa una trama urbana i una disposició dels edificis des de la domesticitat i el gra petit com a constant estilística a través de formes variades que donen resposta a una escala urbana domèstica imposada pel parcel·lari i expressada per les obertures i la volumetria.

Per contra, tot i que l'ús és també d'habitatge, la relació del solar amb Mitre i Mandri esdevé a una escala més generosa i més "urbana". Les distàncies, la perspectiva, la grandària i posició de l'arbrat, la composició de façanes, la llum, obertura del camp visual, etc... denota una altra manera de veure, entendre i relacionar-se amb els elements urbans de la ciutat.

Ambdues situacions s'aplegaran a l'interior de l'edifici que s'ha de projectar i solucionar aquest lloc no solament des d'aquesta doble condició sinó també amb els diferents estrats de la història que s'hi ha anat dipositant.

L'edifici públic que ara estem fent ha de recalcar que ho és i, en aquest sentit, ens hauríem de preguntar que és allò que fa que un edifici sigui públic en aquesta situació contemporània que vivim?

En aquest sentit no podem aventurar gran cosa mes que els edificis públics, almenys fins a primers del s. XX, expressaven amb prou claredat els valors de la societat que els veia construir i encarnaven les idees dels patrocinadors que els encarregaven.

Avui en dia aquesta situació ha canviat. Veure i entendre fins a quin punt i donar veu a l'arquitectura per a recuperar i millorar les condicions serà un punt de reflexió que l'exercici proposa entre moltes altres qüestions d'interès.

EXERCICI - 2

PROJECTES I - II

Curs 2019-20

Professors: Clara de Solà-Morales, Mamen Domingo, Karin Hofert, Eva Jiménez, Josep Lafont [R], Miquel Mariné, Francesc Planas, Monica Tàrrega

Becaria: Joan Graell

Horari: dilluns i dimecres de 10:30 h a 13:30 h

Introducció.

En aquest curs els exercicis que es realitzaran tindran com a prioritat ajudar a l'alumne a desenvolupar el projecte atenent als processos de treball, tant pel que fa a formular programes com en les accions (analítiques i propositives) amb què emprendre aquest desenvolupament.

Es donarà importància a les fases del treball i s'estudiaran els següents aspectes:

- Relacions amb el lloc: de naturalesa cultural, visual, pragmàtica, etc.
- Organització d'una planta de certa complexitat a partir del seu ús i característiques atenent a relacions espacials entre les diferents peces i entre elles i l'exterior.
- Iniciar-se en la condició construïda de l'arquitectura.
- Estudi de possibles relacions entre forma i matèria i entre estructura i espai.
- Instruments i mecanismes amb els quals establir estructures formals.

Es posarà un accent particular en les diverses maneres d'abordar aquestes qüestions: maquetes de treball, experiències formals, consideracions d'ordre visual, maneres representació de l'arquitectura, capacitat i autonomia, etc.

L'emplaçament dels exercicis del 1Q se situa a la part alta de Barcelona, al barri de la Bonanova en el municipi de Sarrià – Sant Gervasi.

La descripció del barri així com una anàlisi històrica de la formació del mateix ajudaran a entendre el lloc com a valor formal a introduir en el projecte.

El segon i darrer exercici d'aquest quadrimestre insisteix en els temes estudiats i desenvolupats fins ara.

L'exercici proposa un nou edifici amb ús d'oficines en règim de "coworking" a la Ronda General Mitre a les parcel·les actualment buides núm. 118-120 de Barcelona.

El solar, d'aproximadament 335 m² en planta, dona façana tant a Mitre com al carrer de Modolell, dos carrers amb característiques ben diferents que convindrà entendre i atendre des del projecte. La diferència de cota entre les alineacions d'ambdós carrers és d'aproximadament 1,80 m.

Es preveu que la planta baixa sigui un espai públic i que relacioni ambdós carrers de manera que el vestíbul de l'edifici no sigui un espai tancat exclusivament al servei dels possibles usuaris d'aquest.

La PB contindrà els dos accessos de l'edifici: el de les plantes d'oficines i el de la planta soterrània o semisoterrani segons sigui el tractament de la secció.

A la planta soterrània s'accedirà tant pel nucli de comunicacions general de l'edifici com per una rampa el pendent de la qual no serà superior al 15%.

En aquesta planta s'allotjaran les instal·lacions, magatzems i l'aparcament de vehicles elèctrics com ara automòbils mono o biplaça, motocicletes i scooters, bicicletes, patinets, etc... Donada l'escassa superfície disponible es desestima l'aparcament de vehicles elèctrics convencionals.

Pel disseny i compatibilitat de l'accés a aquesta àrea en relació a la planta baixa caldrà definir acuradament els radis de gir dels vehicles, les places d'aparcament, els recorreguts i la compatibilitat amb les dimensions de l'estructura i en nucli de comunicacions.

La resta de plantes de l'edifici es destinarà a oficines amb espais de relació i sales de reunions que es compartiran entre diverses plantes (discrecional i a decidir pels estudiants).

La planta coberta, al marge de contenir una reserva d'espai al voltant de 100 m² per a les instal·lacions de plaques fotovoltaïques i climatització, el seu ús principal es destinarà a espai de descans general per als usuaris que podrà incloure una petita zona de bar i que, eventualment, es podrà utilitzar per a "presentacions" de les empreses que allotgi.

Es preveu la recuperació de l'aigua de pluja que s'emmagatzemarà en dipòsits allotjats a la PS-1 per al funcionament dels inodors, l'aigua per a la neteja del propi edifici i rec de plantes (si és el cas) implicant aquest fet un disseny acurat dels mecanismes de recollida i conducció de l'aigua d'escorrentia així com un disseny racional dels nuclis de serveis i traçat d'instal·lacions.

El nucli de comunicacions (mínim) de l'edifici constarà d'una escala amb un ample de tram no inferior a 120 cm i un ascensor amb capacitat per a 8 persones.

Es preveu una altura lliure de planta de 3,20 m i si es disposa de cel ras aquest no serà inferior a 50 cm.

En cada planta s'ha de preveure passos d'instal·lacions amb una mida de 120 x 60 cm. Aproximadament.

Els serveis que haurà de proporcionar aquest edifici seran els següents:

Serveis que ha d'oferir l'edifici MM (Mitre – Modolell)

			
Wifi + Ethernet 300Mb simètrics,	Obert 24 h / 7 dies setmana	Terrassa amb vistes increïbles	Sales de Reunions
			
Skype booths	Accés per empremta dactilar,	Cuines	Zones de descans i relacions
			
Cafeteria - bar	Bike Lovers,	Impressores professionals	Banys amb dutxa
			
Llum natural	Recepció de paqueteria	Climatització	Neteja diària
			
Agua osmotitzada i recuperada de pluja	Serveis addicionals	Esdeveniments professionals i socials	Espais per a presentacions i esdeveniments

Temes

L'exercici proposa l'estudi i les relacions entre l'espai urbà, l'edifici i el lloc tant a nivell físic com no físic. L'estructura i la seva relació amb la façana determinaran la independència o no d'aquesta i en el seu disseny intervindran de manera directa l'assolellament, les ombres, el soroll, les vistes properes i les llunyanes, etc. , així com tota una sèrie d'elements associats com ara protectors solar, persianes, tendals, etc. que influiran en aquest element.

Es farà, també, un estudi acurat de la finestra (obertures) i la seva geometria com a element que actua sobre la percepció des de l'interior i des de l'exterior, en la llum de l'espai i la solució de l'envolvent.

Aquest element -entre realitat exterior i ús interior- ha deixat d'esser explorat al reduir l'envolvent a una làmina o a l'assolir la finestra l'abstracció com a objectiu en lloc de medi en favor de façanes preconfigurades i excessivament abstractes com a valor positiu

D'altra banda la pèrdua del valor dels revestiments i les seves textures , reflexos, calidesa, etc... en favor d'una arquitectura més nua, posa en crisi el concepte de comoditat i confort arquitectònic i, en certa manera, redueix notablement els paràmetres de **l'habitabilitat** dels espais relegant-los a una sèrie de

mesures mínimes i a uns estàndards que tenen més a veure amb un *confort abstracte i d'ordre científic* que no pas en conceptes arquitectònics.

Els nuclis de comunicació verticals així com els de serveis determinaran, en bona part, les superfícies en planta, els recorreguts i les diverses operacions de sectorització i organització de la mateixa pensant en l'optimització de les particions per donar la màxima diversitat en dimensió i relació entre els espais amb ús d'oficina – despatx – lloc de treball.

Annex de mides

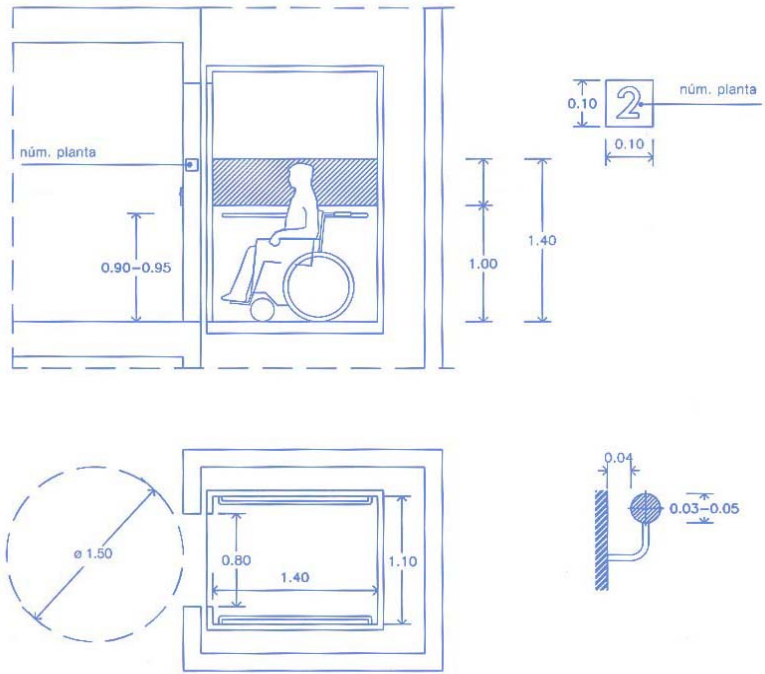
Plaça aparcament vehicle	2,40 x 4,80 m
Plaça aparcament motocicleta	1,20 x 2,40 m
Radi de gir de vehicle	Radi interior 3,00. Exterior 6,50 – 7,00 m
Ample mínim de la rampa de vehicles	3 m
Zona aproximació abans de sortida a vorera	4 m (mínim) al 4% de pendent màx.
Radi de gir a eix rampa	> 6 m.
Pendent rampa vehicles	15%
Àrea instal·lacions	30 m ²
Magatzem - manteniment	20 m ²

Escales:

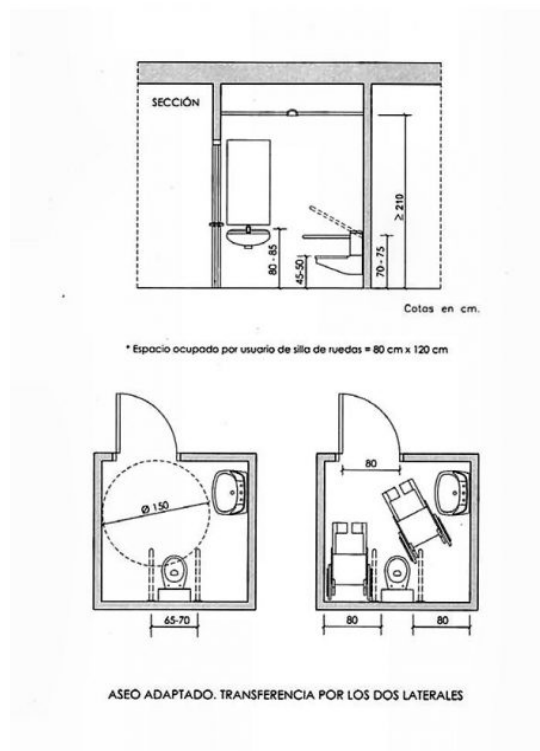
Altura màxim graó 16 cm

Ample mínim graó 30 cm

Ascensor adaptat

Lavabo adaptat

El COWORKING es una práctica que se extendió muy deprisa entre los freelance de EE UU y que desde hace unos años comenzó a expandirse en España y en Europa.

Para Javier Mora, consultor, especialista y pionero en España en la creación y gestión de estos espacios, un Coworking es un espacio de trabajo compartido e inspirador, que impulsa y fomenta la co-creación, y donde siempre hay alguien preocupado en crear Comunidad y valor añadido. Coworking es la práctica por la cual profesionales que no comparten ni empresa ni sector de actividad, se unen para trabajar juntos en un mismo espacio, pero aportándose valor mutuamente a través de las conexiones generadas.

Si buscamos un espacio de coworking, los objetivos principales son combatir la soledad laboral, y cómo no, rebajar nuestras facturas de gastos. Pero eso sólo es el principio.

En un espacio de COWORKING encontramos una infraestructura mucho más competitiva que la que tenemos trabajando en nuestra casa. Podemos disponer de sala de juntas y de reunión donde recibir a nuestros clientes, un lugar donde separar vida laboral y personal. Nos podemos relacionar con otros profesionales y compartir un café o algún proyecto.

Además, en un centro de coworking se busca que el espacio y la decoración sea un tanto "singular", saliendo del típico mobiliario de oficinas, y que sea un lugar multifuncional donde desarrollar otro tipo de actividades culturales.

La evolución del coworking durante los últimos años ha provocado que surjan muchos espacios que básicamente cubren las necesidades de tener una oficina a bajo coste, pero hay algunos espacios que destacan por su implicación a nivel social, generando impactos beneficiosos para su localidad y para los coworkers que aportan valor, por lo que dichos espacios se convierten en un foco de negocio, innovación y provocan movimiento social en sus áreas de influencia.

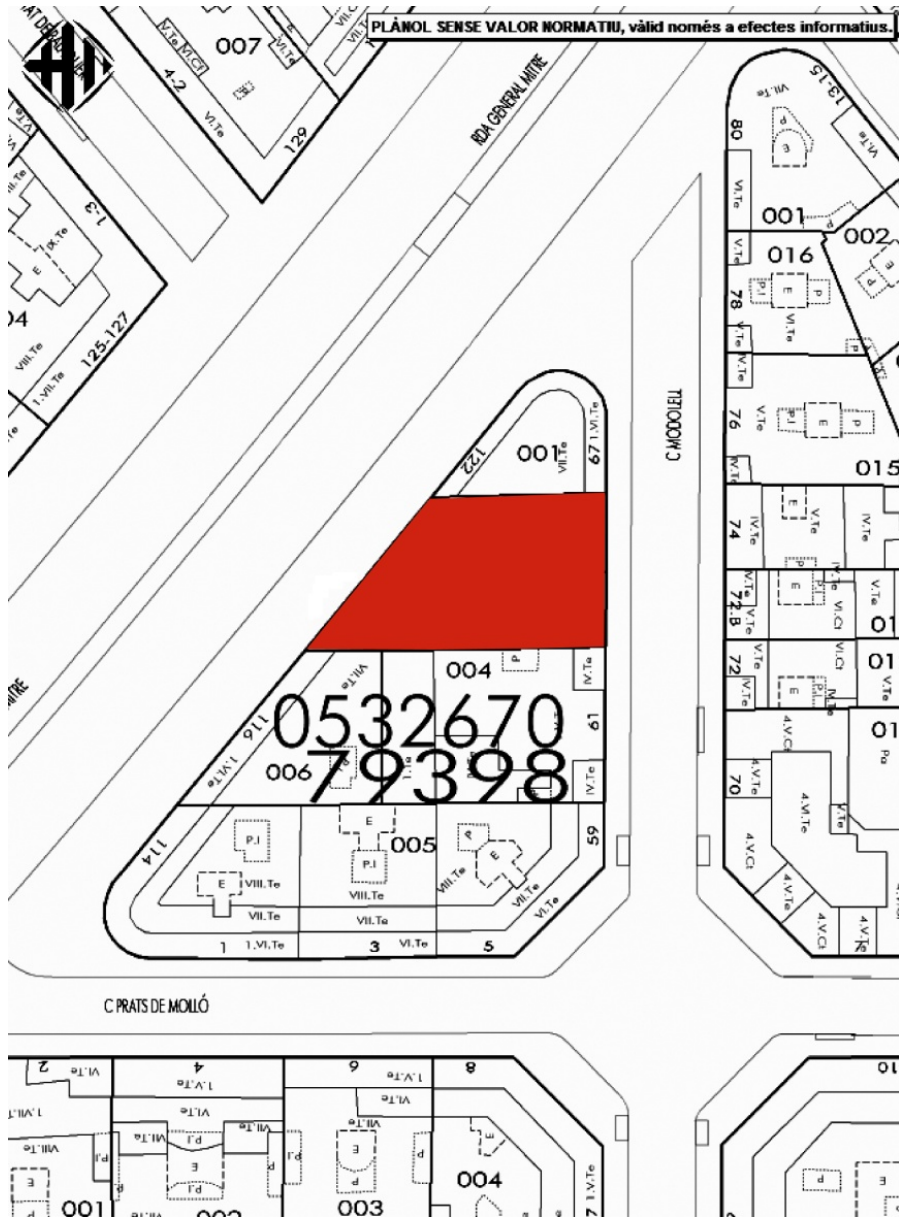
<https://fangaloka.es/coworking-que-es-coworking/>

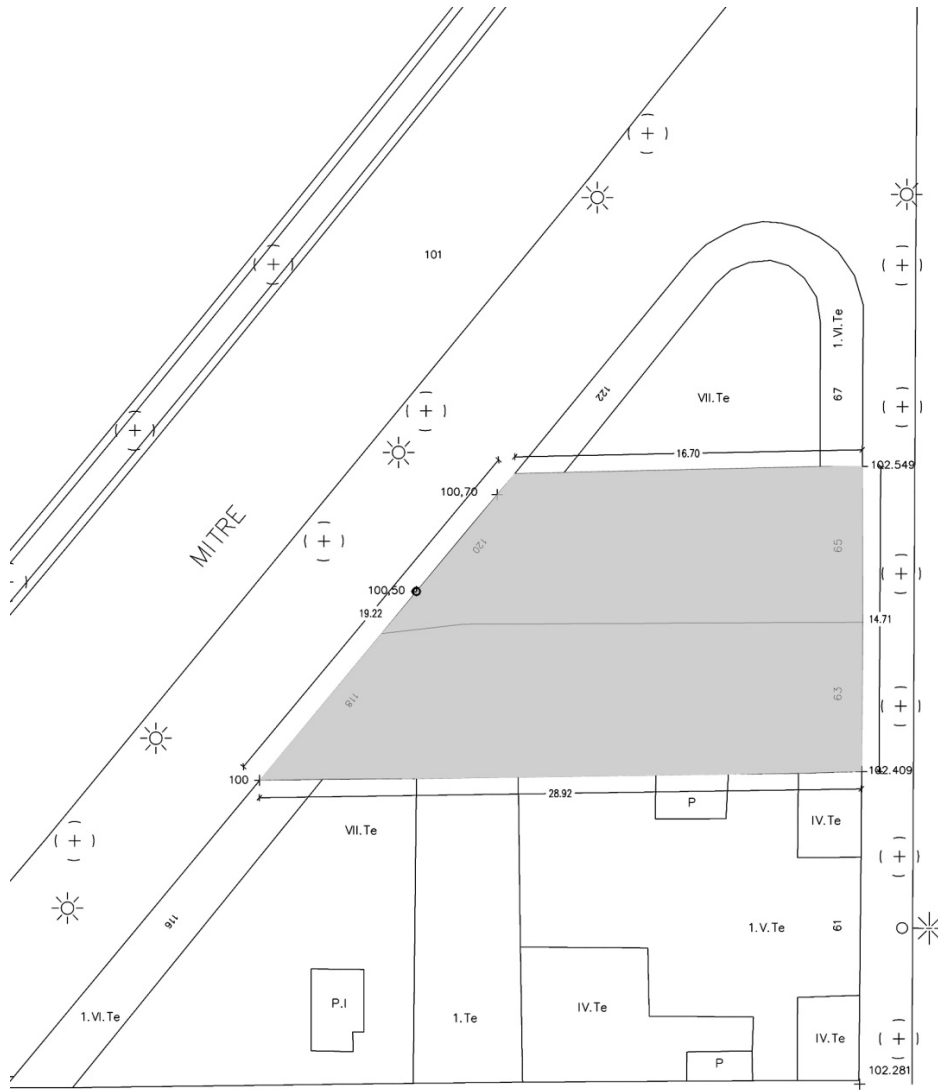
Consultar wikipedia:

https://es.wikipedia.org/wiki/Trabajo_cooperativo

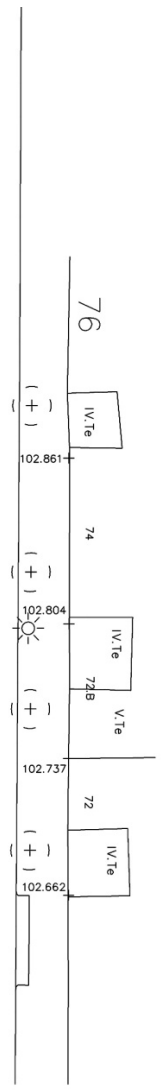

MODOLELL

Calendari de l'exercici

NOVEMBRE	DI	4	Treballs d'anàlisi del lloc i programa	1	
	Dmx	6	Treballs d'anàlisi del lloc i programa	2	
	DI	11	Comentaris a taller	3	
	Dmx	13	Comentaris a taller	4	
	DI	18	Refer documentació	5	
	Dmx	20	Taller	6	
	DI	25	Taller	7	
	Dmx	27	Taller	8	
DESEMBRE	DI	2	Taller	9	
	Dmx	4	Taller	10	
	DI	9	Taller	11	
	Dmx	11	Taller	12	
	DI	16	PRESENTACIÓ. DIBUIX. MAQUETA	Exàmens .NO hi ha lliurament	13
	Dmx	18	PRESENTACIÓ. DIBUIX. MAQUETA	Exàmens .NO hi ha lliurament	14
	DI	23			
	Dmx	25			
	DI	30			

			2020	
GENER	Dmx	1		
	DI	6		
	Dmx	8	LLIURAMENT PER CURS	15
	DI	13		
	Dmx	15		
	DI	20		
	Dmx	22		
	DI	27		
	Dmx	29	Examen. Lliurament final	

Possibles dies de lliuraments parcials a determinar

- 11-novembre
- 13 novembre
- 25 novembre
- 27 novembre

Donat que tots els dies possibles són durant el mes de novembre solament se n'escollirà un.

Assumptes relacionats amb l'EX. 2

Evitar que l'alumne caigui en la "distribució" que el programa origina quan aquest s'interpreta exclusivament des del punt de vista del metratge i/o de manera funcional

D'aquí que es proposi el projecte d'un edifici amb un ús que no és determinant en l'organització en planta

El valor de l'estructura com generadora d'espai i ordre.

La posició dels nuclis de comunicacions per optimitzar i endreçar usos i circulacions en la planta.

Els nuclis de serveis com a peces definidores de l'espai i racionalització de les instal·lacions i de la flexibilitat que poden proporcionar, la secció de l'edifici com a mecanisme de control espacial i volumètric, organitzatiu i de relacions genèriques interior – exterior.....

La façana i més concretament l'estudi de la finestra i la seva geometria com a element que actua sobre la percepció des de l'interior i des de l'exterior, en la llum de l'espai i la solució constructiva de la façana, envolupant en direm ara.

La finestra vertical associada a una construcció de murs portants determina una zona neutra, un espai específic que no és ni interior ni exterior, un espai ben il·luminat, un espai frontera, límit, on és susceptible que es produeixin altres usos, espai en el que poden passar coses imprevistes.

Khan i les finestres de la biblioteca , Els festejadors, E. Miralles finestres al parlament escocès,

Aquest espai emocional entre realitat exterior i ús interior ha deixat d'esser explorat al reduir el mur a una lamina, o al assolir la finestra l'abstracció com a objectiu en lloc de medi en favor de façanes preconfigurades i excessivament abstractes com a valor positiu.

Estudi dels temes enunciats referents a atmosfera i edifici i espai públic

Possible conferència: Polèmica Le Corbu (casa Ozenfant)– A. Perret

Tots aquest temes hauran de ser tractats per a la configuració de l'objecte arquitectònic

2 Q

c u r s 2 0 1 9 - 2 0

Introducció.

Projecte I i II són dues assignatures separades amb avaluacions independents en l'actual pla d'estudis tot i que la unitat de continguts, les metodologies i les mateixes dinàmiques del curs tendeixen a formar una unitat lògica i docent que es desenvolupa durant dos quadrimestres consecutius.

El lloc i la construcció són el motor i les nocions bàsiques que s'aniran desenvolupant en el curs i que generaran eines, instruments i mecanismes amb els quals atendre i entendre el projecte. Però no solament aquestes, sinó també l'ús i l'habitabilitat que, juntament amb les anteriors, donaran el sentit i el to del curs.

Els exercicis que es desenvolupen per cadascun dels quadrimestres es tractaran, de manera explícita, els següents aspectes:

- .- Estudi de les relacions amb el lloc: visuals, pragmàtiques, culturals, etc.
- .- Organització d'una planta de certa complexitat a partir de l'ús, les característiques espacials entre les peces i entre elles i l'exterior.
- .- Enfrontar-se a la condició construïda de l'arquitectura plantejant les relacions entre forma i matèria, entre estructura i espai.
- .- Impulsar mecanismes amb què establir estructures formals operatives.

Aquest segon quadrimestre la relació entre espai públic i edificis és el tema sobre el qual treballar i reflexionar.

En relació amb el 1Q, l'escala de les intervencions s'ha moderat, adquirint importància el petit gest, la precisió de la geometria, les relacions contingudes entre les peces edificatòries, l'adaptació a la topografia i el caràcter quasi domèstic dels projectes. Aquestes en seran les responsables del disseny, en el sentit més ampli possible, de l'espai urbà, de l'entorn i en definitiva del lloc on s'insereixen.

Abandonem momentàniament la ciutat per buscar la petita escala de la vila on el paisatge adquireix importància i força, on els elements climàtics se'ns mostren més vius i amb major presència, la geografia i el lloc adquireixen tota la seva plenitud. Creiem que aprofundir en la sensibilitat del gest contingut però decisiu, en buscar una materialitat més honesta i arrelada a la part més física del material, ens pot ajudar a completar les eines i els principis que animen el curs.

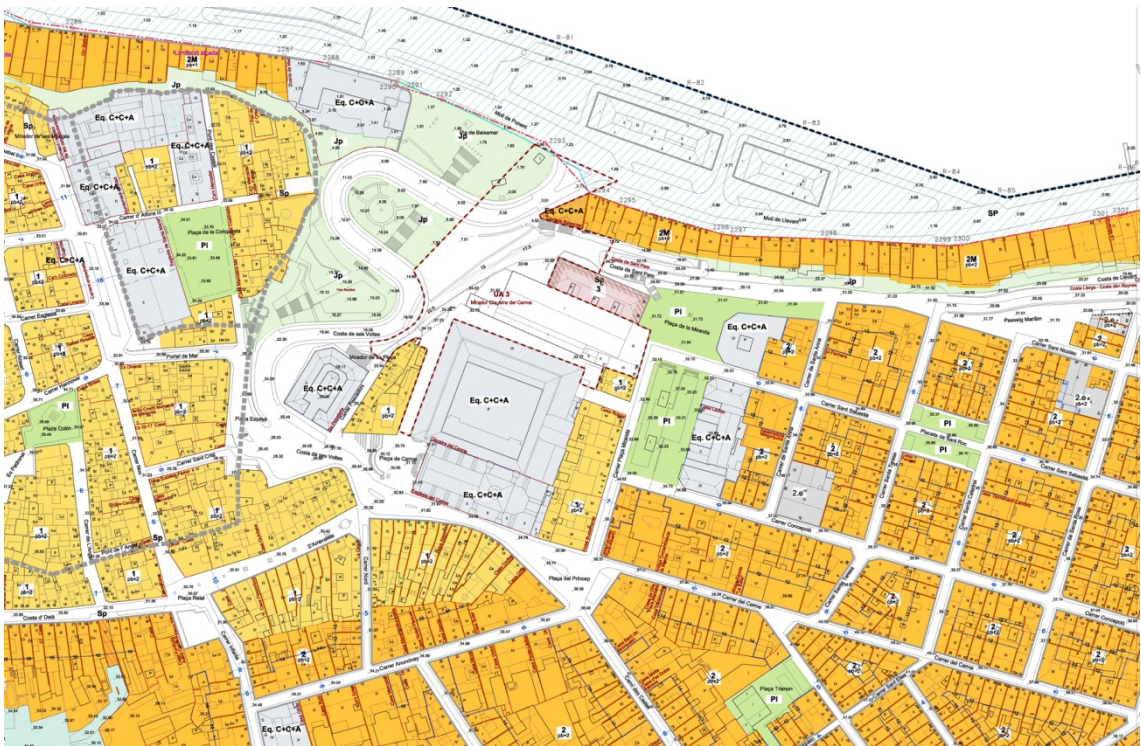
Exercici

L'exercici d'aquest segon quadrimestre estarà ubicat a Menorca, a la ciutat de Maó.

Intentarem establir un conveni amb l'Ajuntament de Maó i amb l'Autoritat Portuària per a estudiar la complexitat de l'enclavament de la nau industrial de la Seat ubicada darrere del Convent del Carme de Mao actualment mercat.

Aquesta nau en desús ocupa un lloc privilegiat i, encara ho serà més quan les obres de l'ascensor que comunicarà el moll de creuers amb aquesta part de la ciutat estiguin acabades.

Plaerament vigent anterior

escala: 1:2.000
↑N

Rmbit UA 3: Mirador Claustre del Carme

escala: 1:2.000
↑N

SISTEMES

- B. Aparaments
- C. Equipaments i dotacions
 - C3. Sociocultural i recreatiu
 - C6. Comercial
 - C7. Religios
 - C10. Militar
- D. Espais lliures
 - D1. Places urbans, passos i avingudes
 - D2. Places i jardins urbans
 - D3. Altres espais lliures

ZONES

- 1. Arees d'edificaci3 ordenada segons alineacions v3ries
 - 1a. Pont d'eres Castell-Perryssegats
 - 1b. Casal Vella
- 2. Carrers de cases alineades
 - 2b. Andanes de Baixamar

Ubicaci3 a Ma3

escala: 1:20.000
↑N

PL3NOL NORMATIU
Llegenda. Determinacions obligat3ries

- Espais lliures
- ▨ Aparcament soterrat / Plaça urbana - mirador
- ▨ Zona 2.e
- Pas de vehicles a l'aparcament soterrat
- Nova relaci3 directa de vianants a la nova plaça - mirador
- Servitud de pas
- 3mbit de UA
- ⊕M-207 Codis del cat3leg de protecci3 del Patrimoni arquitect3nic
- ⊕cv.01 Codis del cat3leg del Patrimoni municipal

Determinacions orientatives

- Vari

El quadrimestre s'estructura en únic exercici que es desenvoluparà en diverses fases d'aproximació al tema plantejat.

Cada una de les fases comptarà amb un lliurament intermedi o finalista, segons el cas, respectant el calendari de lliuraments establert per l'ETSAB.

El lliurament final de l'exercici es farà amb el format habitual del curs i es proposa un "jury" que inclourà representants de l'Ajuntament.

El programa, metratge i les especificitats pròpies de l'exercici es detallaran en funció del Conveni que se signi entre Ajuntament de Maó i Autoritat Portuària.

SELECCIÓ TEXTS / ARTICLES

La tradición y el talento individual

T.S. Eliot

La esencia de la arquitectura

Jorn Utzon

La caja y el parasol

Juan Antonio Cortés

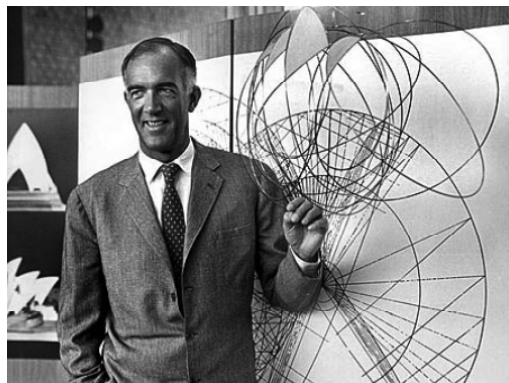
LA TRADICIÓN Y EL TALENTO INDIVIDUAL,
T.S. ELIOT

Tradition and the individual talent (1920), by **Thomas Stearns Eliot**.

<https://unidadminima.com/2015/10/21/tseliot/>

LA ESENCIA DE LA ARQUITECTURA
Jørn Utzon

<https://proyectandoleyendo.files.wordpress.com/2010/11/la-esencia-de-la-arquitectura-jc3b6rn-utzon1.pdf>

LA CAJA Y EL PARASOL
Juan Antonio Cortés

La caja y el parasol, dos modelos recurrentes en la obra de Le corbusier

Le Corbusier. Catálogo de la exposición en el Centro de Arte Reina Sofía, Madrid, 1987

http://oa.upm.es/45774/1/1987_parasol_JAC.pdf

